

Bruxelles astăzi

Bruxelles. Iată un nume des utilizat de mass-media. De acolo provin legile europene, bine-venite sau contestate. Oare orașul corespunde cu imaginea pe care ne-am format-o despre el, adică aceea a unui turn Babel populat de birocați care, de undeva de sus, decid totul? Da, fără îndoială, dar asta doar dacă străbătem numai cartierul european, o enclavă a pericentrului. Răspunsul este cu siguranță negativ în cazul în care descoperim Bruxelles-ul așa cum este el în totalitate, un oraș de mărime modestă, fără o unitate reală, puțin cam anarhic, deopotrivă belgian și cosmopolit. O mulțime de detalii pledează în favoarea acestui oraș atrăgător, al cărui trecut este în aceeași măsură bogat și necunoscut.

Impresionant

Farmecul Bruxelles-ului nu are nimic în comun cu cel al Parisului sau al Vienei, două capitale armonioase. Un sejur petrecut la Bruxelles, fie el și doar de câteva zile, presupune o permanentă surpriză. Nu e o întâmplare faptul că suprarealismul a înflorit în acest oraș alcătuit din juxtapuneri incongruente. Imediat după ce iese din Gare du Midi și aude vorbindu-se în franceză, olandeză, arabă, portugheză, română, wolof și chineză, vizitatorul se întreabă deja în ce limbă va trebui să se exprime!

Aici coabitează străduțe medievale, una dintre cele mai frumoase piețe din lume, un atom gigantic, ruine,

minuni ale stilului Art Nouveau, artere haussmanniene, construcții moderne mai mult sau mai puțin reușite, străzi pietonale nu prea numeroase etc. Veți descoperi că Bruxelles-ul este format din contraste, din paradoxuri, chiar din contradicții. În ciuda multiplexelor sale demnități, în pofida valurilor succesive de demolări cărora le-a căzut victimă, orașul a știut să-și păstreze caracterul primitiv și destins.

Un cartier, o ambianță

Centrul, concentrat în jurul Insulei Sacre, este supranumit „Pentagonul”. Cel mai adesea, turiștii se mulțumesc doar cu el. Mergând din Grand-Place către nenumăratele sale muzee, de la modernul Sablon până în coloratul Marolles, weekendul trece repede. La toate acestea se adaugă terasele din St-Géry, vitrinele galeriilor St-Hubert și magazinele stilisților de pe strada Antoine-Dansaert. Însă așezarea urbană se întinde mult dincolo de limitele Pentagonului. Ea cuprinde 19 comune cu identități precise, cartiere cu ambianțe rurale. Ar fi păcat să uităm de ele. Muzeele, piețele, parcurile și restaurantele lor sunt tot atâtea pretexte pentru a le descoperi. Ixelles și St-Gilles, șic și populare deopotrivă, aliniază superbe vile în stil Art Nouveau de-a lungul străzilor umbrite de copaci. Aici domnește o armonie arhitecturală pe care Bruxelles-ul, în ansamblul lui, nu o oferă. Laeken, cartierul regalității, îi va încânta pe cititorii de publicații care prezintă

actualitatea ultimelor familii încoronate din Europa. Numele de Anderlecht trimite atât la Erasmus, cât și la fotbal. În Schaerbeek, de-a lungul șoselei Haecht, se vorbește turca. Louise concentrează marile nume ale luxului și atrage populația înstărită din Uccle.

Clișee adevărate și false

Nu, capitala „țării plate care e a mea” (Jacques Brel) nu este deloc plată, nici pe departe... Pentru acest lucru stau mărturie apelativele „orașul de sus” și „orașul de jos”. Într-adevăr, cei mai buni cartofi prăjiți, cea mai bună ciocolată și cea mai bună bere din lume pot fi gustate aici. Dar mai există și waterzooi, anghile în sos verde, tartine cu brânză albă, speculoos etc. Nu, Bruxelles nu este un oraș plictisitor. În permanență sunt organizate nenumărate manifestări culturale (expoziții, teatru, concerte, festivități de stradă etc.). Da, aici coexistă două comunități lingvistice, lucru care îi dă vizitatorului senzația de „exotism”. Nu, Bruxelles nu este un oraș cenușiu. Deși cerul e acoperit adesea, orașul nu este depășit decât de Viena și Washington în ce privește spațiile verzi. Pentru a vă convinge, parcurgeți pădurea Cambre sau parcul Tervuren. Da, Bruxelles este un oraș creator, așa cum o dovedesc stilistii și designerii de pe strada Antoine-Dansaert și nenumărații artiști belgieni. Nu, Bruxelles nu este un oraș al rutinei. Aici lumea nu se grăbește, se așază la masă pe o terasă sau se întinde pe peluzele parcurilor la cea mai mică rază de soare. Da, Bruxelles este capitala

benzilor desenate. Aici, zidurile sunt împodobite cu eroi cunoscuți care vorbesc prin intermediul bulelor. În fine, trebuie să știți că nu se pronunță „bruksel”, ci „brussel”!

Zwanze și Brusseleir

Bruxellezilor puțin le pasă de ce zic alții despre orașul lor, oricât de imperfect ar fi acesta. Sufletul orașului se dezvăluie nu în locurile cele mai frecventate, ci poate mai mult în preajma unui vânzător de *caricoles* (moluște) sau în vreun birt din Marolles. Adevăratul bruxellez, autenticul *Brusseleir*, vehiculează în limbajul său foarte accentuat acest spirit pitoresc și jovial care păstrează, din fericire, veritabila personalitate a orașului. Cel mai cunoscut monument este, să ne amintim, un băiețel care face pipi. Vestea bună e că *zwanze* (spiritul bruxellez) este contagios. Bruxellezii de origine străină (40% din populație), bine fixați în peisaj, sunt contaminați cu rapiditate. Fără îndoială că și dumneavoastră veți fi. Profitați de o *drache* (aversă de ploaie) pentru a face un popas la o cafeenea și, cu unul dintre cele 400 de sortimente de bere belgiană în mână, învâțați câteva cuvinte-cheie din vorbirea locală. Descoperiți „L'Américain”, *pistolets*, semnificația locală a abrevierii BHV, incomprehensibilul sistem politic belgian etc. Acesta este orașul Bruxelles, unde cotidianul capătă o altă nuanță, o capitală cu înfățișare de provincie, un soi de talmeș-balmeș în care toată lumea își găsește rostul... mai ales fericirii vizitatori. Prin urmare, la drum!

Capitala europeană

De ce Bruxelles?

După ce, în 1951, Tratatul de la Paris a instituit Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO), Bruxelles ar fi putut deveni dintr-odată capitala acesteia. Însă Belgia s-a opus, deoarece Parlamentul îi promisese orașului Liège că numai candidatura lui va fi sprijinită. Din nefericire, „orașul de foc” nu avea nicio infrastructură de încredere. Prin urmare, a fost ales orașul Luxemburg... oarecum din lipsa unei alternative. Însă Curtea Marei Ducat și-a exprimat vetoul în 1954. Guvernul belgian a sesizat ocazia ivită din nou, iar cele Șase mari puteri i-au încredințat Bruxelles-ului grija de a găzdui, **începând cu 1 ianuarie 1958**, CEE, creată prin Tratatul de la Roma din 1957.

Instituțiile

Două dintre cele cinci instituții care asigură funcționarea UE au sediul la Bruxelles: **Consiliul și Comisia**. Prima reunește reprezentanții guvernelor; președinția ei este exercitată prin rotație pentru o perioadă de 6 luni. Cea de-a doua, un organ executiv al UE, inițiază politica europeană și urmărește în același timp respectarea tratatelor încheiate. Acestora li se adaugă diverse comitete (economic și social, al regiunilor etc.). Deși Parlamentul își are sediul la Strasbourg, numeroase reuniuni ale comisiilor se desfășoară la Bruxelles. Curtea de Justiție și Curtea de Conturi se află la Luxemburg.

O schimbare radicală

Bruxelles-ul a fost asediat de întreprinderi și reprezentanțe diplomatice. Milioane de metri pătrați de birouri au fost construiți, înlocuind străzile pitorești pe care multă lume le regretă. Foarte animat în timpul săptămânii, dar pustiu în weekend, Cartierul European nu i-a atras niciodată pe bruxellezi. Dacă Bruxelles-ul este centrul Europei, oare Europa se află ea în centrul Bruxelles-ului? Întrebarea este cu atât mai stânjenitoare cu cât Europa a bulversat totodată compoziția populației. Afluxul de funcționari subvenționați (UE, NATO) a contribuit la o creștere radicală a chiriilor. În contrapartidă, Bruxelles-ul a devenit un oraș cosmopolit în care culturile își dau mâna pentru a crea o ambianță și un dinamism unic.

Un titlu de valoare

Uneori, pentru „nebelgieni” **Bruxelles = Europa...** și cam asta-i tot. I-a fost aplicată astfel o etichetă nejustificată, de oraș plictisitor al birocrațiilor. Însă acest titlu îi asigură un renume internațional care atrage investitorii și turiștii. Pe lângă cumpărarea tricourilor cu cele 12 stele europene, vizitatorii pot descoperi patrimoniul bogat al acestui oraș atât de emblematic.

 Cartierul European, p. 82.

Zwanze

Spiritul bruxellez

E greu să descrii o populație fără să recurgi la clișee. Cu toate acestea, vizitatorii sunt de acord că bruxellezii afișează un comportament relaxat, admirându-le lipsa de atașament față de etichetă. Prompti atunci când vine vorba de a ironiza, adesea contestatari, pitoreștii bruxellezi cultivă un puternic **simț al umorului** și ridică **convivialitatea** la rang de virtute. Prinși între flamanzi și valoni, asistă la disputele acestora cu o anumită detașare, deși se află uneori în miezul conflictului. Acest spirit poartă un nume, *zwanze*, și iese la iveală în timpul discuțiilor la un pahar de bere în birturi (cafenele tradiționale) sau în cadrul diverselor manifestări de stradă. Prin urmare, nu este deloc de mirare că una dintre cele mai cunoscute capitale din lume are ca emblemă un băiețel care se ușurează în fața trecătorilor!

Gustul pentru sărbătoare

Belgia iubește sărbătoarea sub toate formele posibile. **Carnavalurile, chermizele și defilările** au o origine religioasă sau profană care se află departe în trecut. Trecerea prin aceste locuri a unor populații de origini diverse nu a făcut altceva decât să îmbogățească patrimoniul țării. Totul este organizat de membrii unor **societăți** sau confrerii, iar pregătirea sărbătorii mobilizează energiile cu multe luni înainte. În ziua stabilită, lumea se costumează, mănâncă, iar berea curge în valuri.

Dacă vom compara sărbătorile populare actuale cu picturile realizate în secolul al XVI-lea de Pieter Bruegel cel Bătrân, vom constata că puține lucruri s-au schimbat de-a lungul veacurilor. Veți auzi adesea fanfare și veți vedea **uriași** care dansează (potrivit unui obicei, fără îndoială spaniol, din secolul al XV-lea). La Bruxelles, acești giganți însoțesc și Meiboom, arborele de mai (☺ p. 76). Pentru Omegang (☺ p. 46), se revine la epoca lui Carol Quintul, iar moderna Zinneke Parade face apel la imaginar. În toate weekendurile, talciocurile și sărbătorile de cartier le permit locuitorilor să se întâlnească în mod firesc.

☺ *Agenda culturală*, p. 11.

Limba bruxelleză

Autenticul *Brusseleir* vehiculează prin intermediul limbajului său foarte accentuat spiritul jovial care conservă personalitatea orașului. Amenințat de distrugerea cartierelor populare, idiomul bruxellez a supraviețuit în mijlocul zecilor de limbi vorbite aici. În el se amestecă franceza, olandeza și expresii alese din toate limbile vorbite de ocupanții succesivi. Această limbă care l-a inspirat pe Hergé la crearea limbajelor imaginare se regăsește în viața de zi cu zi (expresii, gastronomie). Albumele cu Tintin au fost chiar traduse în limba bruxelleză.

☺ Dacă vreți să știți mai multe: *Dictionnaire du dialecte bruxellois*, Louis Quiévreux, Les éditions de l'Arbre, 2005.

Bruxelles-ul gurmanzilor

Gastronomia bruxelleză nu se limitează la tradiționalele (și excelentele) *moules-frites* (midii cu cartofi prăjiți). Iubitor de trai bun, bruxellezul apreciază o masă bine garnisită, în care specialitățile regionale și influențele istorice (austriece, spaniole) alcătuiesc o extraordinară varietate. Pofțiți la masă!

Specialități...

Pentru a începe cum se cuvine – Ciorbele și supele sunt servite la începutul meselor, alături de pâine și unt. Urmează fructele de mare, roșia umplută cu creveți cenușii și crochetele de creveți sau anghila cu sos verde (cu ierburi tocate).

Câteva specialități – Acestea sunt numeroase: *waterzooi* originar din Gand (tocană de pui sau de pește), *coucou de Malines* (pui) și preparate cu bere, cum ar fi fripturile flamande (carne de vită înăbușită în bere) sau iepure cu *gueuze*. Filéul american (biftec tartar) are și el adepții lui. Amatorii de măruntăie pot gusta *choesels* bruxelleze, momițe de vițel servite cu un sos cremos. Peștele pescuit în Ostende se vinde în jurul fostului Vismet din Ste-Catherine (☞ p. 72).

Garnituri – Faimoșii cartofi prăjiți belgieni, trecuți prin grăsime de vită, stau alături de *stoemp* (un piure gros), creson, stloni de hamei (în martie), varză de Bruxelles, sparanghel și faimoasele andive de Bruxelles, sau *witloof*, cu jambon,

gratinate ori înăbușite.

Trei sute de sortimente de brânză

– Cele mai cunoscute sunt Herve, Maredsous, Passendale, Orval, Chimay și „teribila” brânză de Bruxelles.

Pâine și dulciuri – Brutăriile oferă diverse sortimente de pâine, dar și *couque* (turtă dulce), *craquelin* (brioșă umplută cu zahăr), *cramiqeu* (cocă de brioșă cu stafide), *pistolet* (o pâinișoară rotundă). Alături de cafea se servește adesea un *speculoos* (biscuit uscat cu zahăr brun și mirodenii). Nu ratați pâinea grecească și turta dulce de la Dandoy și, desigur, celebrele *gaufres*.

Bere, dar și... – Apa de Spa și rachiul de ienupăr, care se bea simplu sau cu aromă de fructe.

...și localuri

În afară de restaurante (☞ „Adrese/Restaurante”, p. 23), diverse localuri permit aprecierea specialităților autohtone. Fiecare cartier are propriul său **fritkot**, o baracă foarte democratică unde se vând cartofi prăjiți. Standurile cu *caricoles* (melci de mare fierți) încă își mai răspândesc aromele pe străzi. În iunie apar *maatje*, heringi tineri din Marea Nordului serviți pe un pat de ceapă tocată. Lângă clădirile de birouri, nenumărate tarabe oferă sendvișuri garnisite cu diverse salate cu maioneză. În fine, în birturi, berea este însoțită de tartine cu brânză albă și ridichi.